ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

судья: Б. Хайитбоев

 Γ урлан тумани 2024 йил 19 март

Шовот туманлараро иктисодий суди раиси, судья Б.Хайитбоев раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Салаев котиблигида, «Gurlan global teks» масъулияти чекланган жамияти биносида очик сайёр суд мажлисида

Даъвогар: Гурлан тумани фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг «Ўразбой Саодат» фермер ҳўжалиги манфаатида,

Жавобгар: «Gurlan global teks» масъулияти чекланган жамиятидан 142.019.924 сўм қарздорликни ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича ишни Гурлан тумани фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари (ишончномага Х.Якубов асосан), вакили даъвогар вакили кенгаш Ў.Алланазаров (ишончномага асосан), жавобгар вакили Ф.Ниязметов (ишончномага асосан) иштирокида кўриб чикиб, куйидагиларни

аниклади:

Гурлан тумани фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши (бундан буён матнда — Кенгаш деб юритилади) «Ўразбой Саодат» фермер ҳўжалиги (бундан буён матнда — даъвогар деб юритилади) манфаатида Шовот туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «Gurlan global teks» масъулияти чекланган жамияти(бундан буён матнда — жавобгар деб юритилади)дан 142.019.924 қарз ундиришни сўраган.

Суд мажлисида Кенгаш вакили билдирилган талабларни қўллаб-қувватлаб, суддан даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар вакили билдирилган қарз ундириш талабини тан олмаслигини билдириб, суддан даъво талабини рад қилишни сўради.

Суд, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларини тинглаб ҳамда ишдаги ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъвони рад қилишни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органларининг ҳамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга ҳилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 8 ва 234-моддаларига асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Ишдаги хужжатлардан маълум бўлишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2023 йил 01 февралда 43-сонли пахта хомашёси ва уруғлик пахтани бериш ҳамда харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1.-бандига асосан даъвогар ўзининг 2023 йил учун бизнес-режасига асосан 30 гектар ер майдондан 120 тонна пахта хомашёсини жавобгарга етказиб бериши, жавобгар эса ушбу махсулотни қабул қилиб олиш ва шартноманинг 5.3.-бандига мувофик етказилган махсулот ҳақини тўлаш

мажбуриятини якуний хисоб-китоблар натижасига кўра 2024 йилнинг 1 январига қадар тўлиқ амалга оширилишини ўз зиммасига олган.

Даъвогар томонидан шартномада белгиланган микдорда пахта махсулоти топширилган булсада, жавобгар томонидан туловлар тулик амалга оширилмаган ва натижада жавобгарнинг даъвогар олдида 2024 йил 14 февраль холатига 142.019.924 сум кредиторлик карздорлиги вужудга келган.

Ушуб қарздорлик жавобгар томонидан ҳисоблашув далолатномаси билан тан олинган.

Мазкур қарздорликни тўлаб беришни сўраб, даъвогарнинг жавобгарга юборган огоҳлантириш хати жавобгар томонидан ижросиз ва жавобсиз қолдирилган.

Шундан кейин Кенгаш фермер хўжалик манфаатида судга юқоридаги даъво талаби билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддасининг иккинчи қисмига биноан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФК 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Тарафлар ўртасида тузилган фьючерс шартномаси 5.3-бандига мувофик етказилган маҳсулот ҳақини тўлаш мажбуриятини якуний ҳисоб-китоблар натижасига кўра 2024 йилнинг 01 январига қадар тўлиқ амалга оширилишини ўз зиммасига олган.

Бирок, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2023 йил 01 февралдаги 48-сонли пахта ва хом ашёси ва уруғлик пахта харид килиш бўйича фьючерс шартнома юзасидан 2023 йил 01 ноябрда кўшимча келишув тузилиб, унга кўра етказиб берилган махсулот учун якуний хисоб-китоблар натижасига кўра колган кисми 2024 йилнинг 30 апрелга кадар тўлаб берилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 354-моддасининг олтинчи қисмига мувофик, шартноманинг шарти тарафлар келишувида бошқача тартиб белгилаб қуйилмаганлиги туфайли қулланиладиган норма (диспозитив норма)да назарда тутилган ҳолларда тарафлар узаро келишиб, унинг қулланишини бекор қилишлари ёки унда назарда тутилганидан бошқача шартни белгилашлари мумкин. Бундай келишув булмаганда шартноманинг шарти диспозитив норма билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 382-моддасини биринчи қисмига кўра, агар ушбу Кодексда, бошқа қонунларда ёки шартномада бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, шартнома тарафларнинг келишувига мувофик ўзгартирилиши ва бекор қилиниши мумкин.

Тарафлар 2023 йил 01 февралдаги 43-сонли пахта ва хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича фьючерс шартнома юзасидан 2023 йил 01 ноябрда қўшимча келишув тузиб, унга кўра шартноманинг 5.3.-бандини 1-кисми янги тахрирда баён этилиб, етказиб берилган махсулот учун якуний хисоб-китоблар натижасига кўра қолган қисми 2024 йилнинг 30 апрелга қадар тўлаб берилишини белгилаган.

Мазкур холатда жавобгарнинг қарзни тўлаш муддати келмаганлиги сабабли даъвогарнинг жавобгардан асосий қарз ундириш талаби асоссиз хисобланади.

Шу сабабдан суд даъвогарнинг қарз суммасини ундириш талаби асоссиз деб ҳисоблаб, уни қаноатлантиришни рад қилишни, суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддасига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Узбекистон Республикаси Президентининг «Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўгрисида»ги 2017 йил 10 октябрдаги ПҚ-3318-сонли қарорининг 3-бандига асосан фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шаҳслари ҳатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди.

Баён этилганларга асосан суд, даъвогарнинг даъво талабини рад қилишни, суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни, даъвогар юқоридаги қарорга мувофиқ давлат божидан озод этилганлигини инобатга олишни, тўланган почта харажатини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим деб топади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 157, 176-179-моддаларини қўллаб, суд

карор килади:

Даъвогарнинг даъво талаби рад килинсин.

Хал қилув қароридан норози томон бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Хоразм вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят (протест), биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган, апелляция тартибида кўрилмаган ҳал қилув қарори устидан олти ой ичида кассация тартибида шикоят беришга, прокурор протест келтиришга ҳақли.

Судья

Б.Хайитбоев